

Високі податки — завершальний акорд майбутньої катастрофи

Справжня проблема — не високі податки, а логіка, що стоїть за ними. Чому міграція багатих людей разом зі своїми статками та інвестиціями є лакмусовим папірцем суспільних настроїв у країні й ознакою майбутньої кризи?

 19 ЖОВТНЯ, 2026

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УРЯДУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНІ РЕГУЛЯЦІЇ ПОЛІТИКА І ПРАВО

РАЙНЕР ЦІТЕЛЬМАНН

Підвищення податків для багатих змушує заможних людей покидати країну і я наводив чимало тому прикладів. Але маємо контраргумент: більшість із них залишається.

Так, більшість заможних людей залишається, навіть коли уряд встановлює максимальні ставки податку на доходи або запроваджує податок на майно. Для цього є багато причин. Підприємці — теж люди, а не просто приклади «хomo економікус». Багато хто з них, попри все, любить свою країну і вони не хочуть залишати своїх друзів. Багато заможних людей — люди похилого віку, яким важко вивчати інші мови. Дехто просто сподівається, що політична ситуація в їхній країні покращиться. Інші залишаються, бо уряд ускладнює їм виїзд, встановлюючи високі податки на виїзд. ↑

Але найгірші наслідки високих податків полягають не в тому, що заможні люди залишають країну. Справжня проблема — це суспільний клімат й панівні настрої, які призводять до запровадження високих податків.

Показовий кейс Швеції

Для свого документального фільму «В чому Швеція мала рацію» я поспілкувався зі шведськими підприємцями, які пам'ятають 1970-ті та 1980-ті роки, коли у Швеції діяли надзвичайно високі податки. Найбільше їм запам'яталася атмосфера, в якій до підприємців ставилися як до ворогів і дивилися на них з підозрою.

Найважливіша зміна, свідками якої вони стали за останні кілька десятиліть, полягає в тому, що тепер підприємців у Швеції вважають **взірцями для наслідування**, особливо серед молоді. Вони більше не є козлами відпущення. Натомість люди захоплюються ними та прагнуть повторити їхній успіх.

Успіх цієї трансформації відображається у надзвичайно динамічній стартап-сцені Швеції. Такі компанії, як Spotify, Klarna, King та iZettle, досягли міжнародного успіху. Стокгольм зараз є одним із провідних європейських центрів створення так званих «єдинорогів» — стартапів, оцінюваних щонайменше в один мільярд доларів.

Країна вже створила 46 «єдинорогів» і посідає перше місце в Європі за їх кількістю на душу населення. Швеція також досягла виняткового успіху у сфері первинних публічних розміщень акцій (IPO). За даними ОЕСР, у період з 2014 по 2025 рік у Швеції

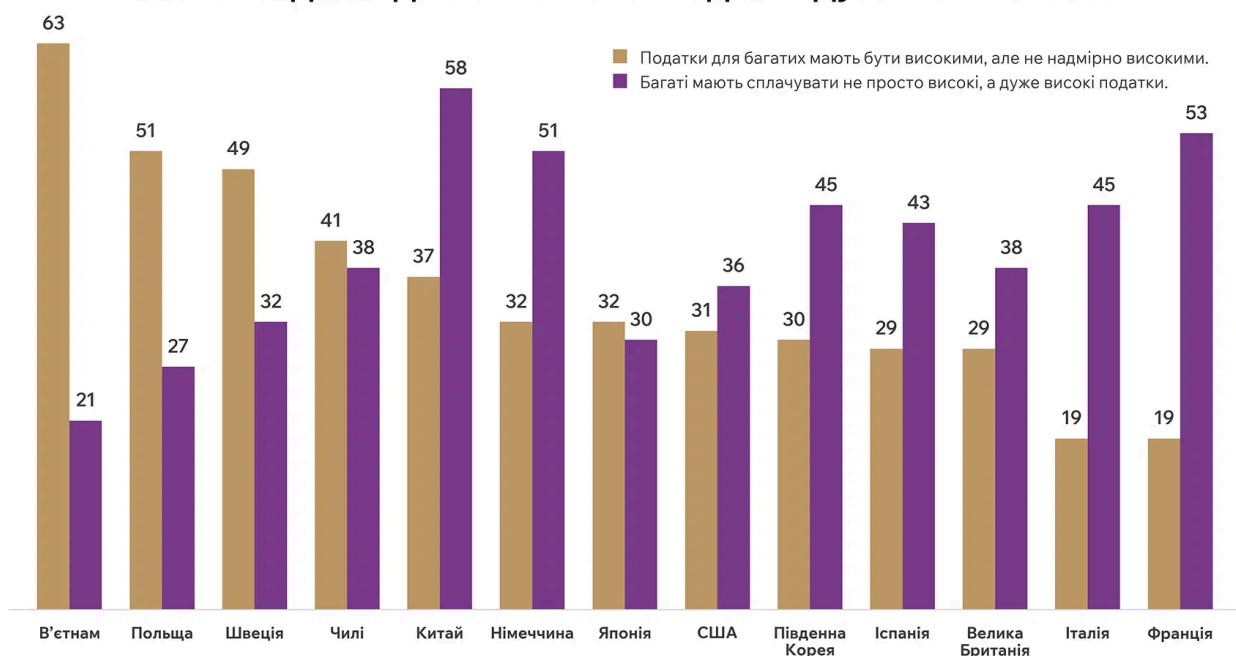
Ганс Магнус Енценсбергер писав про Швецію:

„У такому суспільстві, схоже, багаті не мають особливих приводів для сміху. Якби ж то були лише податки! Як поважні громадяни, вони готові їх сплачувати, хоч і неохоче, але принаймні вчасно. Набагато більше їм болять те, що ніхто не співчуває їхньому становищу.“

На думку Енценсбергера, Швеція стала країною, де багаті почувалися «зайвими, зневаженими та ізольованими».

Сьогодні соціальна заздрість у Швеції поширена менше, ніж у багатьох інших країнах. У Франції та Німеччині, наприклад, людей, які заздрять багатим, набагато більше, ніж у Швеції. Податки на спадщину, дарування та майно вже давно скасовано.

ВИСОКІ ПОДАТКИ ДЛЯ БАГАТИХ? ГРОМАДСЬКА ДУМКА В 13 КРАЇНАХ

Джерело: Allensbach Institute survey 11,085, Ipsos MORI surveys J18-031911-01-02, J-19-01009-29, J-19-01009-47, and J-20-091774-05. © Rainer Zitelmann, 2023.
Примітка: усі дані наведено у відсотках від кількості респондентів.

Високі податки для багатих, як правило, запроваджуються після багаторічних кампаній, які ведуть ЗМІ та ліві політичні партії, зображуючи заможних людей як козлів відпущення. Високі податки є лише наслідком таких кампаній. Але ці кампанії не просто спонукають політиків запроваджувати вищі податки. Вони також змушують підприємців відчувати, що їхній внесок вже не є цінним.

Існує різниця між країною, де багатих насамперед розглядають як козлів відпущення — як у Франції та Німеччині, — та країною, де їх вважають взірцями для наслідування — як у Польщі та В'єтнамі. Згадане раніше [дослідження 13 країн](#) показує, що соціальна заздрість найвища у Франції та Німеччині, а значно нижча в таких країнах, як Польща та В'єтнам.

Більший економічний динамізм у таких країнах, як Польща та В'єтнам, також пов'язаний із цим іншим ставленням до багатих, яких розглядають як зразки для наслідування, а не як козлів відпущення.

Джерело: Germany thinks the rich are greedy. Vietnam thinks they're visionaries. Guess who's winning?
<https://www.washingtonexaminer.com/op-eds/4730390/social-envy-economic-growth/>

Менталітет «нульової суми»

Коли економісти аналізують наслідки підвищення податків, вони, як правило, зосереджуються лише на цифрах: як змінюється податкове навантаження на підприємства або скільки заможних людей залишає країну. Вони приділяють занадто мало уваги психологічним наслідкам, тобто як зміна ставлення впливає на економіку та суспільство. Високі податки є лише кінцевим наслідком попередньої зміни менталітету в країні. Вони не є причиною, а насамперед — результатом того, що розвиток пішов хибним шляхом.

ВВЕДЕННЯ ВИСОКИХ ПОДАТКІВ ДЛЯ БАГАТИХ Є РЕЗУЛЬТАТОМ ПАНІВНОЇ В СУСПІЛЬСТВІ МЕНТАЛЬНОСТІ «НУЛЬОВОЇ СУМИ» — ПЕРЕКОНАННЯ, ЩО БАГАТІ ЗБАГАТИЛИСЯ ЛИШЕ КОШТОМ БІДНИХ І ЩО РЕСУРСИ Є ОБМЕЖЕНИМИ.

SHARE

Країна, де підприємців вважають взірцями для наслідування, а молодь прагне йти їхніми слідами, розвиватиме зовсім іншу економічну динаміку, ніж країна, де слово «багатий» стало образою. Ці наслідки набагато шкідливіші, ніж конкретно вимірювані наслідки від'їзду заможних людей з країни.

Райнер Цітельманн — автор книг «Сила капіталізму» та «Як нації виходять із бідності».

ПОШИРИТИ

ТЕМИ

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УРЯДУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНІ РЕГУЛЯЦІЇ ПОЛІТИКА І ПРАВО

ТРЕНДИ

↓ ЕКОНОМІЧНА КРИЗА ↑ ІНДЕКС ДОБРОБУТУ

**РАЙНЕР
ЦІТЕЛЬМАНН**

Відомий німецький історик, соціолог, підприємець, автор бестселерів про фінансовий успіх мільйонерів і мільярдерів. Досліджує природу капіталізму та походження багатства. Р. Цітельманн є активним захисником капіталістичної економічної моделі та критикує антикапіталістичні погляди.

ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА →

